

การอนุรักษ์สมุนไพรรักษาอายุวัฒนะเกี่ยวกับการดูแลสมรรถภาพทางเพศชาย THAI LONGEVITY TONIC HERBS WITH PROPERTIES OF TREATING A SYNDROME CONCERNING SEXUAL POTENCY AND IMPOTENCY ACCORDING TO THE PHARMACOPEIAS OF WASTING DISEASE

สัมพันธ์ กล้าโกลม * ทรงคุณ จันทจร **

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาบริบทภายในชุมชนและบริบทภายนอกชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการอนุรักษ์สมุนไพรรักษาอายุวัฒนะเกี่ยวกับการดูแลสมรรถภาพทางเพศชาย ๒. เพื่อศึกษาผลของการอนุรักษ์สมุนไพรรักษาอายุวัฒนะเกี่ยวกับการดูแลสมรรถภาพทางเพศชาย และ ๓. เพื่อศึกษารูปแบบการอนุรักษ์สมุนไพรรักษาอายุวัฒนะเกี่ยวกับการดูแลสมรรถภาพทางเพศชาย การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอผลการวิจัยโดยพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า การอนุรักษ์สมุนไพรรักษาอายุวัฒนะเกี่ยวกับการดูแลสมรรถภาพทางเพศชายเริ่มด้วยการรู้จักสมุนไพรรักษาอายุวัฒนะที่ประกอบไปด้วย 2 ประการ คือ 1) ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรรักษาอายุวัฒนะที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ ด้วยวิธีท่องจำและจากตำราที่มีการรวบรวมเอาไว้ และจากประสบการณ์ของผู้สืบทอดกันมา 2) สมุนไพรรักษาอายุวัฒนะเกี่ยวกับการดูแลสมรรถภาพทางเพศชาย ซึ่งเกิดการสูญหายจากป่าธรรมชาติ ที่มีการบุกรุกทำลายป่า ส่งผลให้สมุนไพรมีจำนวนน้อยลง จึงต้องอนุรักษ์สมุนไพรรักษาอายุวัฒนะที่ประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน 1. การคัดพันธุ์ 2. การเตรียมดิน 3. การปลูก 4. การให้น้ำ 5. การให้ปุ๋ย 6. การกำจัดวัชพืช 7. การขยายพันธุ์ การอนุรักษ์สมุนไพรรักษาอายุวัฒนะของชุมชนเทศบาลตำบลเชียงใหม่ เป็นการเรียนรู้โดยลงมือทำจริงควบคู่การเรียนรู้ โดยผ่านการเรียนรู้ การสังเกตจากผู้รู้และประสบการณ์ มีการทดลองปลูกในแปลงทดลอง แล้วนำมาปรับปรุงให้ได้ผลดี ถูกต้องตามหลักวิธีการ ซึ่งได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จนประสบความสำเร็จในชุมชน ในขณะเดียวกันประชาชนในชุมชนทางครอบครัวได้ ปลูกสมุนไพรรักษาอายุวัฒนะเพื่อการปลูกพืชเชิงเดี่ยว สามารถทำเป็นอาชีพหลักจนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคง

คำสำคัญ : การอนุรักษ์, สมุนไพรรักษาอายุวัฒนะ, สมรรถภาพทางเพศชาย

* หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรม คณะวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** คณะวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ABSTRACT

The Objectives of this research were 1. To study was to examine the context within the community and outside the community context. A conservative approach involves herbal elixir Thailand to care about male sexual performance. 2. To study the effects of conservation Thailand herbal elixir that care about male sexual performance. And 3. To study the conservation of medicinal elixir Thailand to care about male sexual performance. This research study using qualitative research with documentary research and in-depth interviews. Community Population Municipality Mai. Pho Chai Roi Et province consisting of 84 people who were among the 21 professionals who perform the work of 42 people and general groups of 20 people and the general public of this research. The qualitative research.

The research findings wear as follows:

The research results indicated that elements of the conservation of Thai longevity tonic herbs with properties of treating a syndrome concerning sexual potency and impotency according to the pharmacopeias of wasting disease consisted of 2 elements : 1) the body of knowledge of ancient wisdom inherited from ancestors through a recitation from recipes and an interpretation using knowledge and experience of descendants , 2) the situation of problems and the ways of conservation of Thai longevity tonic herbs with properties of treating a syndrome concerning sexual potency and impotency according to the pharmacopeias of wasting disease. Many kinds of herbs were extinct in natural forests because the natural forests were destroyed so the herbs were also decreased. Thus, they must be conserved through 7 stages : 1. plant selection , 2. soil preparation , 3. planting 4. Watering, 5. fertilizing, 6. weeding, and plant propagation. The pattern of conservation of herbs of Chiang Mai Sub-District municipal community was conducted in a form of learning by doing through learning , observing from learned persons and one's experience. The herbs were planted in experimental patches and improved properties according to the principles guided by state and private organizations , this way led to community's success while each family planted herbs instead of a mono crop and they could firmly lead their life by this occupation.

Keywords : Conservation , Thai longevity tonic herbs , Treatment of sexual potency, Pharmacopeias of wasting disease.

1. บทนำ

ปัญหาอาการเสื่อมสมรรถภาพทางเพศชาย นับว่าเป็นปัญหาที่ทำลายความเป็นชาย ความบกพร่องในการแข็งตัวขององคชาติ ไม่ได้เป็นปัญหาเฉพาะตัวบุคคลเท่านั้น แต่มีผลกระทบต่อครอบครัว และรวมไปถึงสังคมอีกด้วย จากการสำรวจพบว่า ชายทั่วโลกมีอาการหย่อนสมรรถภาพทางเพศสูงถึง 55 ล้านคน โดยพบตั้งแต่วัยหนุ่มจนถึงวัยสูงอายุ ในประเทศไทยพบว่าชายไทยที่มีอายุ 40-70 ปี มีอาการหย่อนสมรรถภาพทางเพศ ส่งผลให้เกิดการหย่าร้างในที่สุด (อนุพันธ์์ ดันติวงศ์. 2544 : 11) แพทย์หญิงพรณพิมล วิปลากร โฆษกกระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่าในปี 2555 มีผู้จดทะเบียนสมรสใหม่ทั่วประเทศ จำนวน 314,338 คู่ แต่มีคู่สมรสหย่าร้างจำนวน 111,377 คู่ สาเหตุการหย่าร้างส่วนหนึ่งมาจากปัญหาความเสื่อมสมรรถภาพทางเพศชาย (การหย่าร้าง “ฐานเศรษฐกิจ” 14 เมษายน 2557 : 1)

ภายใต้สถานการณ์ของปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข ดังกล่าวนี้นี้ ทำให้ราษฎร์กลุ่มหนึ่งจากชุมชนเทศบาลตำบลเชียงใหม่ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ให้ความสำคัญในการรักษาสุขภาพ โดยใช้สมุนไพรอายุวัฒนะในการดูแลตนเองเบื้องต้น เนื่องจากปัจจุบันกระแสของสมุนไพรนี้มาแรงมาก ประกอบกับวิวัฒนาการของเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาในการอนุรักษ์สมุนไพร จึงเป็นการพัฒนา การแลกเปลี่ยนความรู้ แต่ปัญหาพบว่าทรัพยากรสมุนไพรขาดแคลน ต้องนำเข้าจากต่างประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากระบบนิเวศที่ไม่สมบูรณ์ ขาดองค์ความรู้ถึง ให้ความสำคัญของสมุนไพร เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของถิ่นกำเนิดจากระบบนิเวศที่ไม่สมบูรณ์ สาเหตุจากการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อปลูกพืชชนิดใหม่ การเก็บสมุนไพรจากป่าไปขายแล้วไม่มีการปลูกทดแทน จึงทำให้การประยุกต์ใช้ไม่แพร่หลาย

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดจากการสะสมประสบการณ์ และการเรียนรู้มายาวนาน องค์ความรู้ด้านต่างๆ เชื่อมโยงกันไปหมดทุกด้านของสังคม ระบบความคิดที่ชุมชนมีต่อสมุนไพรอย่างมีพลวัต (Dynamic) หมอพื้นบ้านและยาสมุนไพรซึ่งเป็นแหล่งที่พึ่งที่สำคัญที่สุด ชุมชนเป็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ โรคภัยไข้เจ็บเป็นเรื่องของการเสียสมดุลของร่างกาย จิตใจ และสภาพแวดล้อม การรักษาพยาบาลเพื่อให้หายจากเจ็บป่วย จึงต้องรักษาให้เกิดการสมดุลของระบบนิเวศ รักษาวัฒนธรรมนั่นเอง การล่มสลายของระบบนิเวศอันเนื่องจากการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูกด้วยการเผา การใช้เทคโนโลยีการผลิต ทำให้เกิดการตกค้างของสารเคมี ทำให้เกิดการสูญหายของพืชพันธุ์สมุนไพรและสัตว์ต่างๆ (เสถียร ฉันทะ. 2542 : 4) ซึ่งสอดคล้องกับเพ็ญภา ทรัพย์เจริญ กล่าวว่าปัญหาของประชาชนยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสมุนไพร เนื่องจากปัจจุบันมีการนำสมุนไพรมาใช้ในระบบการแพทย์ และแต่ละระบบการแพทย์มีฐานคิดวิธีการผลิต การใช้ แตกต่างกันไป เช่น ระบบการแพทย์จากภูมิปัญญาดั้งเดิม (Traditional Medicine) ระบบการแพทย์แผนใหม่ (Modern Medicine) (เพ็ญภา ทรัพย์เจริญ. 2543 : 60)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการเลือกยุทธวิธีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาในการอนุรักษ์ของชุมชน ตามระบบนิเวศวิทยาวัฒนธรรม เทศบาลตำบลเชียงใหม่ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดย

มีคำถามวิจัยว่าภูมิปัญญาการอนุรักษ์สมุนไพรอายุวัฒนะ ของชุมชนเทศบาลตำบลเชียงใหม่เป็นอย่างไร และสภาพปัญหาการอนุรักษ์สมุนไพรอายุวัฒนะเป็นอย่างไร อีกทั้งประสบการณ์ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาในการอนุรักษ์สมุนไพรอายุวัฒนะ จะสามารถทำให้ชุมชนพึ่งพาอุปสรรคต่างๆ ได้หรือไม่ โดยผู้วิจัยจะมุ่งเน้นการศึกษาทำความเข้าใจ องค์ความรู้นำไปสู่การอนุรักษ์สมุนไพรอายุวัฒนะ ทั้งยังสามารถใช้องค์ความรู้ที่ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้โครงสร้างของสังคมสมบูรณ์แบบ ได้อย่างผสมผสานกลมกลืนกับสภาพความเป็นอยู่ และการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันได้ ต่อไป

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับ ยุทธวิธีการอนุรักษ์สมุนไพรไทยอายุวัฒนะที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทางเพศชายตามคัมภีร์ภิกษุ แนวทางการปลูกสมุนไพร และรูปแบบการอนุรักษ์สมุนไพรไทย การอนุรักษ์สมุนไพรไทยจะสามารถทำให้ ชุมชนสามารถปรับปรุงแก้ไข การปลูกสมุนไพรเพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สมุนไพร ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และบริษัทผลิตยา หรือวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตยาสมุนไพร โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล องค์การเภสัชกรรม กระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์แผนไทย เพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ และเผยแพร่สมุนไพรไปสู่กลุ่มเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทภายในชุมชนและบริบทภายนอกชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการอนุรักษ์สมุนไพรไทยอายุวัฒนะที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทางเพศชาย
2. เพื่อ ศึกษาผลของการอนุรักษ์สมุนไพรไทยอายุวัฒนะที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทางเพศชาย
3. เพื่อศึกษารูปแบบการอนุรักษ์สมุนไพรไทยอายุวัฒนะที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทางเพศชาย

3.วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การอนุรักษ์สมุนไพรไทยอายุวัฒนะที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทางเพศชาย เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร (Document) และเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม (Field Study) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ ความเป็นมา เพื่อประยุกต์ใช้ในการที่เกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์สมุนไพรไทยอายุวัฒนะที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทางเพศชาย โดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัยเป็นตัวกำหนดทิศทางการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้ คือ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการศึกษา 2 ลักษณะ

1. ศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) และข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) โดยเฉพาะข้อมูลผลงานวิจัยเพื่อ

ศึกษาบริบทภายในชุมชนและบริบทภายนอกชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สมุนไพรไทย อายุวัฒนะที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทางเพศชาย

2. ศึกษาภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์แบบรายกลุ่ม (Group Interview) โดยการสัมภาษณ์แบบรายกลุ่มและรายบุคคล แบบเจาะจง โดยวิธีการสโนว์บอลเทคนิค (Snow Ball Technique) และคัดเลือกบุคคล (Key Informant) เพื่อศึกษาผลของการอนุรักษ์สมุนไพรไทย อายุวัฒนะที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทางเพศชายและกลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informant) กลุ่มชาวบ้านและประชาชนทั่วไป (General Informant)

เพื่อศึกษาบริบทภายในชุมชนและบริบทภายนอกชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สมุนไพรไทยอายุวัฒนะที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทางเพศชาย.เพื่อศึกษาผลของการอนุรักษ์สมุนไพรไทยอายุวัฒนะที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทางเพศชาย และเพื่อศึกษารูปแบบการอนุรักษ์สมุนไพรไทยอายุวัฒนะที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทางเพศชาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

1. แบบสำรวจ (Survey) เป็นการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับบริบทพื้นที่และสำรวจจากจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เช่น สภาพชุมชน วิถีชีวิตลักษณะสภาพแวดล้อมในชุมชนเพื่อกำหนดพื้นที่วิจัยโดยดำเนินการตรวจภาคสนามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ภูมิศาสตร์ สังคม การประกอบอาชีพ ศาสนา ภาษา ความเชื่อ การตั้งหลักแหล่งของชุมชน สถานที่สำคัญของชุมชน เช่น วัด ศาลาหมู่บ้าน เป็นต้น โดยเน้นเนื้อหาที่ครอบคลุม ใช้ภาษาชัดเจนเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) เพื่อการอนุรักษ์สมุนไพรไทย อายุวัฒนะที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทางเพศชาย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งผู้วิจัยได้เจาะจงคัดเลือก (Purposive Selection) และวิธีการสโนว์บอลเทคนิค (Snow Ball Technique) กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย กลุ่มผู้อาวุโส ปราชญ์ชุมชน และผู้ปฏิบัติ และการประชุมเชิงปฏิบัติการหมอบ้าน และเกษตรกร โดยการบันทึก และร่วมกันทำโครงการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมสมุนไพรเพื่อสุขภาพ

3. การสังเกต (Observation) มีสองชนิด คือ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) และ แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participatory Observation) ใช้สังเกตภาคสนาม เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ภูมิศาสตร์ สังคม การประกอบอาชีพ ศาสนา ภาษา ความเชื่อ วิถีชีวิต การใช้ภูมิปัญญา การตั้งหลักแหล่งของชุมชน พิธีกรรม สถานที่ในชุมชน เช่น บ้านเรือน วัด ศาลาหมู่บ้าน ร้านค้าขายอาหารในชุมชน สถานที่อยู่อาศัย เป็นต้น

4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการจัดสนทนาโดยใช้ตัวแทน จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล กำหนดประเด็นหัวเรื่องตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลที่สำคัญในการวิจัย โดยเน้นกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้นำ กลุ่มผู้สนับสนุนส่งเสริม และกลุ่มทั่วไปไม่เกิน 6-8 คน ต่อการจัดสนทนากลุ่มในแต่ละครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนที่มีการอนุรักษ์และ

รูปแบบการอนุรักษ์สมุนไพรไทย ให้ดำรงคงอยู่อย่างยั่งยืน โดยเลือกทำการศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่ของชุมชนเทศบาลตำบลเชียงใหม่ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมภาคสนาม ดำเนินการโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลชุดเดียวกันที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากหลายแหล่ง กล่าวคือ เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลมาแล้ว ได้ทำการตรวจสอบว่าข้อมูลนั้นถูกต้องหรือไม่ ด้วยการตรวจสอบข้อมูลชุดเดียวกันจากหลายแหล่งข้อมูลที่มาของข้อมูล เช่น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายคน และข้อมูลที่ได้จากกรณีศึกษาครัวเรือน เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากแหล่งว่า ข้อมูลที่ได้มานั้นเหมือนกันหรือไม่อย่างไร หากเหมือนกัน สอดคล้องกัน หรือเสริมซึ่งกันและกัน แสดงว่าข้อมูลมีความถูกต้อง และมีความกระจ่าง หากไม่ตรงกันก็ทำการตรวจสอบ หรือหาข้อมูลเพิ่มเติมจนกว่าจะมีความชัดเจน

2) การตรวจสอบข้อมูลจากการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่าหนึ่งวิธี (Methodological Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลที่หลากหลายวิธีเปรียบเทียบกัน โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่าหนึ่งวิธี คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการศึกษาครัวเรือนเป็นกรณีศึกษา รวมทั้งการค้นคว้าเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงได้พิจารณาตัดสินจากความสอดคล้องของข้อมูลชุดเดียวกันที่ได้มา โดยใช้วิธีการต่างกันเหล่านี้ด้วย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์เหตุผลเชิงตรรกะ (Logical Reasoning) และการหาข้อสรุปเชิงอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งเริ่มดักจ้องการทำความเข้าใจกับความหมายของแต่ละเรื่อง การจัดหมวดหมู่ตามประเด็น การหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุผลระหว่างประเด็นต่างๆ และกับบริบทของชุมชน ทั้งนี้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ในชุมชน และตอบโจทย์ของการวิจัยที่ต้องการศึกษากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ในการเลือกยุทธวิธีการดำรงชีพเพื่อความยั่งยืน ภายใต้บริบทที่เป็นอยู่นำมาสังเคราะห์ข้อสรุป และอภิปรายผลการวิจัย แล้วจึงนำมาเขียนเป็นรายงานเชิงพรรณนา

4. ผลการวิจัย

พบว่าบริบทของชุมชนตำบลเชียงใหม่ และแนวทางการอนุรักษ์สมุนไพรไทยอายุวัฒนะสภาพปัญหาการอนุรักษ์สมุนไพร

1) สมุนไพรไทยนั้นวันจะหายากขึ้นมาก เพราะส่วนใหญ่สมุนไพรจะได้มาจากป่าธรรมชาติ แต่ป่าไม้ถูกบุกรุกมีการตัดไม้ทำลายป่าอย่างต่อเนื่อง มีผลทำให้สมุนไพร ลดน้อยลงหรือบางชนิดก็สูญหายไป เนื่องจากสมดุลทางธรรมชาติ เมื่อความต้องการการใช้สมุนไพรมากขึ้น จึงทำให้เกิดการปลอมปนของสมุนไพร

2) การเตรียมดินที่จะใช้ในการปลูกสมุนไพรมิใช่ดินที่ใช้ในการปลูกสมุนไพรมิใช่ดินที่ร่วนซุย ทำให้อากาศถ่ายเทไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้รากของสมุนไพรมิสามารถงอกขึ้นหาอากาศได้ดี สมุนไพรมิบางชนิดมีรากมาก ก็จะไม่สามารถเกาะยึดทรงลำต้นได้ ทำให้โค่นล้มง่าย ดินที่เหมาะสมกับการปลูกสมุนไพรมิต้องเป็นดินที่ร่วนซุย

3) การปลูกสมุนไพรมิไทย ขาดผู้ให้ความรู้ทางด้านสมุนไพรมิที่มีความรู้จริง สภาพของดินมิเหมาะสมกับการปลูกสมุนไพรมิเช่น ระบบการระบายน้ำในดินมิดีเท่าที่ควร ดินแข็งแน่นทึบ ทำให้อากาศของพืชสมุนไพรมิอุดน้ำ เพื่อไปเลี้ยงลำต้นรับน้ำมิเพียงพอ

4) การให้น้ำสำหรับการปลูกสมุนไพรมิ น้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่ง ขาดแหล่งน้ำสะอาดที่เหมาะสมแก่การปลูกสมุนไพรมิ ต้องมิมีน้ำท่วมขังที่ทำความเสียหายแก่สวนสมุนไพรมิได้ ฝนตามธรรมชาติมิตกต้องตามฤดูกาล เกิดการแห้งแล้งขาดน้ำ ในการปลูกสมุนไพรมิ ต้องอาศัยน้ำในแม่น้ำลำคลอง หนองบึง คู ร่องสวน หรือน้ำบาดาล การให้น้ำต้องมีเพียงพอและสม่ำเสมอ

5) การให้ปุ๋ยเป็นอีกเรื่องที่สำคัญ ในการบำรุงต้นสมุนไพรมิ การให้ปุ๋ยก่อนปลูกต้นสมุนไพรมิ จะต้องมีการให้ปุ๋ยเวลาปลูกครั้งหนึ่งที่ทันหลุม โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักก็ได้ เพราะการให้ปุ๋ยจำพวกนี้จะทำให้อินดินมีรากอุ้มน้ำได้

6) การกำจัดวัชพืช เป็นปัญหาต่อการปลูกสมุนไพรมิประการหนึ่ง สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยเฉพาะสารกำจัดวัชพืชที่มิได้ผลในการกำจัดวัชพืช ทำให้อากาศกำจัดวัชพืชที่ใช้ตกค้างในดิน ทำให้อพืชปลูกในแปลงหรือพืชที่ปลูกใกล้เคียงเป็นพิษ

7) การขยายพันธุ์ คือการเพิ่มจำนวนต้นและพันธุ์ของสมุนไพรมิที่มีอยู่ให้มีเพิ่มมากยิ่งขึ้น พันธุ์สมุนไพรมิที่ต้องการนำมาขยายพันธุ์ขึ้นอยู่กัลักษณะของพันธุ์สมุนไพรมิ ซึ่งมีลักษณะประจำพันธุ์หรือเพราะสภาพแวดล้อม ทำให้มีการกลายพันธุ์มิตรงตามความต้องการของพันธุ์ที่ดี ขาดการสนับสนุนการขยายพันธุ์ อย่างเป็นรูปธรรม จึงเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์สมุนไพรมิ

สรุปผลการวิจัย ได้ว่า

ชุมชนตำบลเชียงใหม่ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สมุนไพรมิไทยอายุวัฒนะ ประกอบไปด้วย 7 ประการ ได้แก่

1) ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาทางการอนุรักษ์สมุนไพรมิไทย กล่าว คือ หมอพื้นบ้านจะรู้การอนุรักษ์สมุนไพรมิไทย จากการสืบทอดจากบรรพบุรุษด้วยวิธีท่องจำจากตำรา หรือสมุดข่อย มีการรวบรวมและแปลความหมายจากหลักฐานต่างๆ นั้น ซึ่งได้จากความรู้และประสบการณ์จากผู้สืบทอด ยึดถือคำสั่งสอนจากบรรพบุรุษ แต่ก่อนขยายป่า ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากเขตเทศบาลเชียงใหม่ อุดมไปด้วยป่าไม้และสัตว์ป่า พืชสมุนไพรมิมากมายหลายร้อยหลายพันชนิดมิต้องไปหาซื้อที่ไหน จากการสืบทอดประสบการณ์จากบรรพบุรุษ ทำให้เขาารู้ว่าสมุนไพรมิแต่ละชนิด มีการเก็บเวลาใด ฤดูกาลใด เก็บส่วนไหน เพื่อนำมาปรุงเป็นยาในการรักษาดูแลสุขภาพ ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการอนุรักษ์สมุนไพรมิ ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษ และการนำไปใช้ประโยชน์โดยบูรณาการศาสตร์ของความเชื่อเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ตามภูมิปัญญาอย่างชาญฉลาดจากประสบการณ์และหลักวิชาการของ

ขั้นตอนแต่ละอย่าง ประกอบด้วย การคัดพันธุ์ การเตรียมดิน การปลูก การให้น้ำ การให้ปุ๋ย การกำจัดวัชพืช/แมลง และการขยายพันธุ์

2) สภาพปัญหาของการอนุรักษ์สมุนไพรรักษาโรคไทยอายุวัฒนะ สมุนไพรในชุมชนเกิดการสูญหาย และถูกทำลายไปอย่างมากและต่อเนื่อง มีผลทำให้สมุนไพรลดน้อยลงหรือบางชนิดก็สูญหายไป เมื่อความต้องการใช้สมุนไพรมากขึ้น พันธุ์ของสมุนไพรจึงเกิดการปลอมปนของสมุนไพรมากขึ้น

3) การเตรียมดินที่จะใช้ในการปลูกสมุนไพร ดินที่ใช้ในการปลูกสมุนไพร ดินไม่ร่วนซุย ทำให้อากาศถ่ายเทไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้รากของสมุนไพรไม่สามารถงอกขึ้นหาอากาศได้ดี สมุนไพรบางชนิดมีรากมาก ก็จะไม่สามารถเกาะยึดทรงลำต้นได้ ทำให้โค่นล้มง่าย ดินที่เหมาะสมกับการปลูกสมุนไพรต้องเป็นดินที่ร่วนซุย การปลูกสมุนไพรไทย ขาดผู้ให้ความรู้ทางด้านสมุนไพรที่มีความรู้จริง สภาพของดินไม่เหมาะสมกับการปลูกสมุนไพรเช่น ระบบการระบายน้ำในดินไม่ดีเท่าที่ควร ดินแข็งแน่นทึบ ทำให้อากาศของพืชสมุนไพรดูน้ำ เพื่อไปเลี้ยงลำต้นรับน้ำไม่เพียงพอ

4) การให้น้ำสำหรับการปลูกสมุนไพร น้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่ง ขาดแหล่งน้ำสะอาดที่เหมาะสมแก่การปลูกสมุนไพร ต้องไม่มีน้ำท่วมขังที่ทำความเสียหายแก่สวนสมุนไพรได้ ฝนตามธรรมชาติไม่ตกต้องตามฤดูกาล เกิดการแห้งแล้งขาดน้ำ ในการปลูกสมุนไพร ต้องอาศัยน้ำในแม่น้ำลำคลอง หนองบึง คู ร่องสวน หรือน้ำบาดาล การให้น้ำต้องมีเพียงพอและสม่ำเสมอ

5) การให้ปุ๋ยเป็นอีกเรื่องที่สำคัญ ในการบำรุงต้นสมุนไพร การให้ปุ๋ยก่อนปลูกต้นสมุนไพร จะต้องมีการให้ปุ๋ยเวลาปลูกครั้งที่หนึ่งที่กันหลุม โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักก็ได้ เพราะการให้ปุ๋ยจำพวกนี้จะทำให้ดินมีการอุ้มน้ำได้

6) การกำจัดวัชพืช เป็นปัญหาต่อการปลูกสมุนไพรประการหนึ่ง สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยเฉพาะสารกำจัดวัชพืชที่ใช้ไม่ได้ผลในการกำจัดวัชพืช ทำให้สารกำจัดวัชพืชที่ใช้ตกค้างในดิน ทำให้พืชปลูกในแปลงหรือพืชที่ปลูกใกล้เคียงเป็นพิษ

7) การขยายพันธุ์ คือการเพิ่มจำนวนต้นและพันธุ์ของสมุนไพรที่มีอยู่ให้มีเพิ่มมากยิ่งขึ้น พันธุ์สมุนไพรที่ต้องการนำมาขยายพันธุ์ขึ้นอยู่กับลักษณะของพันธุ์สมุนไพร ซึ่งมีลักษณะประจำพันธุ์หรือเพราะสภาพแวดล้อม ทำให้มีการกลายพันธุ์ไม่ตรงตามความต้องการของพันธุ์ที่ดี ขาดการสนับสนุนการขยายพันธุ์ อย่างเป็นรูปธรรม จึงเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์สมุนไพร

5. อภิปรายผล

ผลของกระบวนการอนุรักษ์และรูปแบบการอนุรักษ์สมุนไพรไทยอายุวัฒนะ ของชุมชนตำบลเชิงใหม่ ทำให้คนรุ่นใหม่สามารถอนุรักษ์สมุนไพรไทยอายุวัฒนะด้วยคุณภาพ ซึ่งสืบทอดจากบรรพบุรุษ เพื่อนำไปประกอบกับความสัมพันธ์ในชุมชน ส่งผลให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้แกกัน ในลักษณะโครงสร้างทางสังคมด้านสุขภาพ ที่มีส่วนทำให้สังคมนั้นมีความมั่นคง ในการอนุรักษ์สมุนไพรอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการอนุรักษ์และพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ เศรษฐกิจ น้อยศรี (2530 : 1-6) พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจ รู้จักสรรพคุณของสมุนไพรและเกิดความพอใจ ที่จะรักษาด้วยสมุนไพร สภาพปัจจุบันเกิดการสูญหายของสมุนไพรบาง

ชนิด การอนุรักษ์และฟื้นฟูสมุนไพรมีต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมโดยการ จัดระบบนิเวศวิทยา ให้เหมือนกับป่าธรรมชาติ (Reforestation) เพื่อให้สมุนไพรมีคุณภาพคง เดิมและสูงสุด สมุนไพรส่วนใหญ่ที่ปลูกจะเป็นพืชล้มลุก ตั้งปรับปรุงสภาพดินให้เหมาะสมกับการ ปลูก การปลูกสมุนไพรยังสร้างรายได้เป็นอาชีพเสริม หรืออาชีพประจำให้แก่ชุมชน รูปแบบของการ พัฒนาการอนุรักษ์สมุนไพรมี หากนำมาจัดเป็นระบบและมีการนำเสนอที่ดี จะทำให้ผู้ที่สนใจมีความรู้ ความเข้าใจและเห็นประโยชน์ ตลอดจนเข้าถึงข้อมูลกระทำได้อย่างรวดเร็วขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนา อย่างแพร่หลาย ควรร่วมมือกันพัฒนาการอนุรักษ์สมุนไพรมีอย่างจัดเป็นระบบ ส่งเสริมพัฒนาองค์ ความรู้ จัดตั้งเครือข่ายการอนุรักษ์สมุนไพรมีให้เข้มแข็ง เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาสมุนไพรมีในการพัฒนา ทุกด้านจริง โดยที่สังคมนั้นไม่อาจจะละเลยได้ หากไม่กระทำเช่นนั้น สังคมนั้นๆ ไม่สามารถคงอยู่ ต่อไปได้ รุจิณาด อรรถสิทธิ์ (2535 : 33-35) ข้อค้นพบดังกล่าวนี้ เป็นการยืนยันว่าแนวคิดการ อนุรักษ์สมุนไพรมีไทยอายุวัฒนะ เป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจ วิธีการ อนุรักษ์สมุนไพรมีไทยของประชาชนในชุมชน ที่มีลักษณะเป็นองค์รวมโดยมีคนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้น ไปที่คนให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สมุนไพรมี เป็นวิธีการที่เริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจในการ อนุรักษ์ ซึ่งในปัจจุบันชุมชนตำบลเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ได้ค้นพบตนเองที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สมุนไพรมี สามารถทำเป็นอาชีพในการผลิตสมุนไพรมี จนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างต่อเนื่อง แม้บาง ครอบครัวที่มีลูกหลานทำงานภาคอุตสาหกรรม แต่ก็มีบางส่วนที่อาจจะกลับมาทำอาชีพนี้ เมื่อถึงวัย อันควรเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวอย่างมีความสุข

6. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย เรื่องการอนุรักษ์สมุนไพรมีไทยอายุวัฒนะเกี่ยวกับการดูแลสมรรถภาพทางเพศ ชาย ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์สมุนไพรมีไทย อายุวัฒนะ โดยกำหนดไว้เป็นนโยบายหรือกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชนและ สิทธิชน มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สมุนไพรมีอย่างเป็นระบบ การอนุรักษ์สมุนไพรมีที่หายากในรูปแบบของสวนสมุนไพรมี โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน นับว่าเป็นอีกนโยบายหนึ่งที่ดีควรมีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม เป็น ต้นว่า สวนสมุนไพรมีของแต่ละชุมชน พื้นที่อนุรักษ์สมุนไพรมี ป่าสมุนไพรมีชุมชน แปลงทดลองและ ขยายพันธุ์สมุนไพรมี และการดำเนินการในรูปแบบอื่นๆ

2. ควรมีการดำเนินการอนุรักษ์สมุนไพรมีโดยการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนใน ชุมชน เป็นต้นว่า โรงพยาบาลชุมชน โรงเรียนวัด และสมาชิกในชุมชนทุกคน การระดมความคิด ระหว่างหมอสมุนไพรมีพื้นบ้านแพทย์แผนปัจจุบัน และผู้ที่สนใจโดยทั่วไปควรจัดให้มีขึ้น เพื่อกระตุ้น ให้ทุกภาคส่วนมีความตระหนักในการที่จะอนุรักษ์สมุนไพรมีอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ ผ่าน กิจกรรมและโครงการต่างๆ เช่น การปลูกสมุนไพรมีในวัด ในโรงเรียนและในบ้าน เป็นต้น

นอกจากนั้นแล้ว ควรมีการจัดการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับความรู้ความก้าวหน้าใหม่ๆ ทางด้านสมุนไพรขึ้นตามโอกาสที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ในการอนุรักษ์สมุนไพรไทยอายุวัฒนะเกี่ยวกับการดูแลสมรรถภาพทางเพศชาย ควรมีแนวทางในการปฏิบัติการอนุรักษ์สมุนไพรไทยวัฒนะและสมุนไพรที่มีสรรพคุณทางการแพทย์ซึ่งหายากนั้น ควรมีการศึกษาการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ (Tissue Culture) อย่างเป็นทางการซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยอนุรักษ์และป้องกันไม่ให้สมุนไพรสูญพันธุ์ วิทยาการด้านการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อจะช่วยเพิ่มปริมาณสมุนไพร ช่วยดำรงคุณสมบัติทางการแพทย์ ช่วยดำรงสายพันธุ์ดั้งเดิมของสมุนไพรโดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านเวลา

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการวิจัยด้านการขยายพันธุ์สมุนไพร ด้วยวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อสำหรับสมุนไพรที่หายากและกำลังจะสูญพันธุ์
2. ควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการในการอนุรักษ์สมุนไพรอย่างเป็นระบบ โดยรูปของศูนย์การเรียนรู้ทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น จังหวัด และระดับประเทศ
3. ควรดำเนินการวิจัยด้านสมุนไพรที่มีคุณสมบัติทางยาในพื้นที่ของแต่ละชุมชนเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์และการขยายพันธุ์
4. ควรดำเนินการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าให้กับสมุนไพรในทั้งธุรกิจ โดยผ่านการบริหารจัดการในระบบวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กัณฑ์วีร์ วิวัฒน์พาณิชย์. ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการรักษาโรคด้วยยาสมุนไพรและการแพทย์แผนไทย. กรุงเทพฯ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544. ฐานเศรษฐกิจ. การหย่าร้าง. 14 เมษายน 2557 : 1.
- เปี่ยม บุญยโชติ. ตำรายาไทยโบราณ ว่าด้วยโรคต่าง ๆ เล่ม 1, พระนคร : เกษมบรรณกิจ, 2514. (รวบรวมจากตำรายาจากภาคกลาง และภาคอื่น ๆ และได้มาจากท่านอาจารย์พระครูวิมลนวกการ (เผ่ง) เจ้าอาวาสวัดหน้าพระบรมธาตุ เมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นยาที่ชาวไถ่เนียม). ตำรายาไทยโบราณ ว่าด้วยโรคต่าง ๆ เล่ม 6, พระนคร : เกษมบรรณกิจ, 2518. (ว่าด้วยเรื่องยาเด็กและยาท่านสุภาพสตรี)
- รุจิณาธ อรรถสิษฐ์. “คุณสมบัติและพฤติกรรมของหมอพื้นบ้านในชุมชน,” สารานุกรมสุขภาพ. 3 (1) : 33-38 ; มีนาคม 2535.
- ลือชัย ศรีเงินยวง และคณะ. สถานการณ์การใช้สมุนไพรในประเทศไทย. พิษณุโลก : วิทยาลัยการสาธารณสุขจังหวัด, 2545

- สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. ยาสมุนไพรรักษาโรคทางสาธารณสุขมูลฐาน. 2540.
- สุรนัย อมรไชย. การศึกษาพฤติกรรมและการส่งเสริมสมรรถภาพทางเพศของผู้ชายในเขตอำเภอตระการพืชผล. จังหวัดอุบลราชธานี, 2550.
- อุดมศักดิ์ มหาวิวัฒน์, เทอดศักดิ์ พรหมอารักษ์. การรับรู้การพ้องฮอร์โมนเพศชายและหย่อนสมรรถภาพทางเพศของชาย. มหาสารคาม, 2550.
- อารีกา วีระพงษ์ การแพทย์พื้นบ้านและยาสมุนไพรรักษาโรคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย, 2549
- Das, S., et al. Standardised extract of safed musli (*Chlorophytum borivilianum*) increases aphrodisiac potential besides being safe in male Wistar rats, 2016
- Kemp, Tanja. "The Prevalence and Associations of Low Testosterone Levels and Erectile Dysfunction in A Male Diabetic Urban Population," Dissertation Abstract International. 54(06) : 79 ; December 2016.
- Gabriel K.Kigan, Hillary K. Ronoh, Wilson K. Kipkore, and Joseph K. Rotich (2003). Current Trends Of Traditional Herbal Medicine practice in Kenya : A review. African Journal of pharmacology And Therapeutics. Vol. 2(1) p. 32-37

